

СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА ПРОКУРОРІВ

Однією із найбільш вагомих новацій у системі підготовки працівників майбутніх правоохоронних органів стало впровадження спеціальної підготовки кандидатів на посаду прокурора, яка є елементом добору кадрів органів прокуратури. Оскільки існують тенденції до впровадження подібної спеціальної підготовки і щодо працівників інших правоохоронних органів (стосовно кандидатів на посаду судді вона впроваджена ще у 2010 р.), зазначена тема набуває актуальності.

Питанням спеціальної підготовки кандидата на посаду прокурора присвячена ст. 33 Закону України «Про прокуратуру». При цьому вказана підготовка розглядається законодавцем як восьмий із тринадцяти етапів добору кандидатів на посаду прокурора, який відбувається після визначення рейтингу та зарахування до резерву кандидатів на посаду прокурора і передуює проведенню конкурсу на зайняття вакантної посади прокурора.

Спеціальна підготовку можна визначити як процес навчання кандидата на посаду прокурора у Національній академії прокуратури України з метою: а) отримання знань та навичок практичної діяльності на посаді прокурора; б) отримання знань та навичок складання процесуальних документів; в) вивчення правил прокурорської етики.

Отримання знань та навичок практичної діяльності на посаді прокурора передбачає надання майбутнім прокурорам чіткого уявлення про: сутність і значення прокурорської діяльності в Україні, цілі й завдання діяльності прокуратури, сучасний стан, проблеми та перспективи удосконалення органів прокуратури України, правові основи діяльності, принципи організації та діяльності, систему та структуру органів прокуратури, функції прокуратури України, тактику і методику їх реалізації, організацію її роботи, кадрове забезпечення прокуратури тощо. Отримання знань та навичок складання процесуальних документів деталізує питання стосовно актів прокурорського реагування та інших документів з питань прокурорської діяльності (позовів, заяв і подань до суду, постанов, вказівок прокурора, обвинувальних актів, клопотань тощо): вимог до цих актів, приводів, підстав і правових наслідків їх застосування, підготовки і внесення таких актів, їх зміни і відкликання тощо.

Вивчення правил прокурорської етики передбачає опанування кандидатами на посаду прокурора правилами етики та поведінки прокурорів, а також міжнародними стандартами прокурорської діяльності, їх засвоєння і застосування у професійній діяльності та повсякденному житті, взаємовідносинах із органами державної влади, місцевого самоврядування, зокрема із правоохоронними органами та судами, ЗМІ і громадськістю, у колективах прокуратур тощо.

У результаті кандидати на посаду прокурора повинні: 1) знати сутність прокурорської діяльності, її характерні ознаки, завдання та функції прокуратури, специфіку їх практичної реалізації, тактику і методику прокурорської діяльності з основних її напрямів, вимоги до актів прокурорського реагування, порядок їх підготовки та внесення, організацію роботи й управління в органах прокуратури України, правила прокурорської етики та 2) уміти вільно орієнтуватися у системі нормативно-правових актів щодо організації та діяльності органів прокуратури, правильно

тлумачити та застосовувати ці норми при вирішенні практичних ситуацій, приймаючи та правильно оформлюючи відповідні рішення, готувати процесуальні документи з основних напрямів діяльності прокуратури, контролювати свою поведінку з точки зору додержання правил прокурорської етики тощо.

Підсумковою формою контролю знань є іспит, метою якого є перевірка рівня отримання знань та навичок практичної діяльності, складання процесуальних документів, вивчення правил прокурорської етики, уміння застосовувати їх при вирішенні конкретних професійних завдань, а також самостійно приймати рішення у практичних ситуаціях. Іспит складається з двох частин: 1) анонімного тестування (дозволяє перевірити рівень теоретичних та практичних знань) та 2) практичного завдання (дозволяє оцінити рівень практичних навичок).

Строк спеціальної підготовки визначено в один рік. За даний час кандидати на посаду прокурора здатні засвоїти необхідні знання та отримати навички щодо їх застосування у практичній діяльності.

Суб'єктом, на якого покладено проведення спеціальної підготовки, визначено Національну академію прокуратури України, яка згідно із ст. 89 Закону України «Про прокуратуру» є державною установою із спеціальним статусом, що здійснює спеціальну підготовку кандидатів на посаду прокурора, підвищення кваліфікації прокурорів. При цьому Академія не розглядається як навчально-науковий заклад, і на неї не поширюється законодавство про вищу освіту.

До проведення занять, крім професорсько-викладацького складу Академії, можуть залучатися також практичні працівники органів прокуратури, інших правоохоронних органів, судді, адвокати та інші фахівці у галузі права, інші спеціалісти, знання яких можуть стати у нагоді кандидатам на посаду прокурора в їх подальшій професійній діяльності.

Оскільки участь у доборі на посаду прокурора передбачає припинення або зупинення трудових правовідносин, у яких перебував кандидат на цю посаду, з метою належного матеріального його забезпечення на період проходження спеціальної підготовки Закон України «Про прокуратуру» передбачає виплату йому щомісячної стипендії. Мінімальний розмір такої стипендії становить дві третини посадового окладу прокурора місцевої прокуратури, який визначається ч. 3 ст. 81 Закону України «Про прокуратуру», а саме у розмірі 12 мінімальних заробітних плат, визначених законом, що запроваджується поетапно: з 1 липня 2015 р. – 10 м. з. п.; з 1 січня 2016 р. – 11 м. з. п.; з 1 січня 2017 р. – 12 м. з. п. Таким чином, стипендія з 1 січня 2016 р. має становити 6,6 м. з. п., з 1 січня 2016 р. до 1 січня 2017 р. – 7,3 м. з. п.). Однак у зв'язку із обмеженням посадових окладів працівників прокуратури актами Кабінету Міністрів України, задекларований у Законі розмір стипендії реально не виплачується. При цьому виплата стипендії здійснюється щомісячно і не залежить від показників успішності кандидата на посаду прокурора під час проходження спеціальної підготовки.

Спеціальна підготовка здійснюється у порядку, за програмою і навчальними планами, а також методикою оцінювання, які спільно розробляються Національною академією прокуратури України та Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів та затверджуються останньою. Спеціальна підготовка передбачає різні форми навчання: лекції, практичні заняття, індивідуальні консультавання з проблемних питань, колоквиуми, експериментальні форми практичних робіт, тестування, написання контрольних робіт, вирішення практичних ситуацій, самостійну роботу з нормативними та літературними джерелами.

Однією із основних форм навчання є практичні заняття, які сприяють поглибленому засвоєнню основних теоретичних положень і відпрацюванню навичок практичного застосування правових норм, що регулюють діяльність прокуратури. Заняття проходять у формі пошуку відповідей на дискусійні питання, розв'язання практичних завдань, ділових ігор, вивчення конкретних практичних прикладів. Значна увага приділяється самостійній роботі та індивідуальним консультаціям, що сприяє закріпленню та покращенню теоретичних і практичних знань, отриманих у процесі опанування окремих тем, та дозволяє навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, інтерпретувати матеріали ЗМІ, аналізувати навчальну та наукову літературу, практику роботи прокуратури. Певна частина спеціальної підготовки може відводитися на стажування кандидатів на посадах прокурорів з метою вироблення у них навичок практичної роботи у прокуратурі.

Результати проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки залежать від результатів іспиту. Останній оцінюється відповідною кількістю балів за методикою,

Донецький юридичний інститут:

55 років на теренах освіти і науки : матеріали міжнародної науково-практичної конференції

затвердженою Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів. Успішне складання іспиту передбачає отримання особою за його результатами більш ніж 50 відсотків максимально можливого бала (тобто, якщо результати іспиту оцінюються у 100 балів, особа повинна набрати щонайменше 51 бал). Якщо особа з різних причин не набрала зазначених балів (не підготувалася до іспиту, виконала його зі значною кількістю помилок, взагалі не складала іспит внаслідок неявки (якщо її причина не була поважною) або відмовилася від його складання), то щодо неї приймається рішення про неуспішне проходження спеціальної підготовки. При цьому конкретна сума балів, отримана понад цей результат, не є визначальною і оцінка за іспит не впливає на місце особи, яка його складала, у рейтингу кандидатів на посаду прокурора. Це можна вважати недоліком Закону, адже особа позбавляється реальної мотивації проявити себе під час проходження спеціальної підготовки.

За результатами оцінювання іспиту Національна академія прокуратури України приймає вмотивоване рішення про успішне чи неуспішне проходження спеціальної підготовки (форма якого Законом не визначена, тобто це може бути наказ ректора Академії, рішення вченої ради тощо), копія якого вручається кандидату на посаду прокурора. Надання особі такого документа має здебільшого інформативне значення та покликане забезпечити право особи на оскарження результатів спеціальної підготовки. Оскільки момент надання особі копії відповідного рішення має значення відносно визначення строків для його оскарження, отримання кандидатом на посаду прокурора копії такого рішення має бути належним чином посвідчене.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що проходження спеціальної підготовки є одним із етапів добору, на якому здійснюється відсів кандидатів на посаду прокурора. До наступного етапу допускаються лише ті кандидати, які пройшли спеціальну підготовку успішно. Ті ж кандидати на посаду прокурора, які не пройшли спеціальну підготовку успішно, виключаються Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів з резерву на заміщення вакантних посад прокурорів.